

ut plurimum consecratio statim electionem sequebatur et ipsius erat quodammodo complementum; de qua re in *cap. V*. Prae caeteris legendae sunt duae homiliae, quas S. Augustinus his occasionibus pronuntiavit; quae insignem humilitatem, pietatem devotionemque tanti praesulis ostendunt. Ecclesia hac commemoratione intendit quemlibet episcopum admonere, ne sinat primaevum sui episcopatus fervorem frigescere (1). Quomodo hic dies anniversarius electionis et consecrationis episcopi celebrari debeat, vide in Caeremoniali Episcoporum, *lib. II, cap. XXXV*, cum comm. Catalani, quod edidit Jouby an. 1858, ubi plures referuntur S. R. C. declarationes.

89. Pro Romano Pontifice fit in tota Ecclesia dies anniversarius assumptionis, idest electionis, et coronationis; sed antiquitus fiebat dies anniversarius consecrationis, et non aderat caeremonia coronationis.

Articulus II

De loco sacrae ordinationis.

90. Circa locum sacrae ordinationis Ecclesia Graeca vix dissentit a Latina; sed subdiaconatus, cum apud Graecos sit ordo minor, conferri potest quocumque in loco, sicuti lectoratus. Modo igitur disciplinam Latinae Ecclesiae exponimus eodem ordine quem de tempore ordinationis agentes sequuti sumus. Non est necesse animadvertere prohibitum esse ordines conferre in loco interdicto seu specialiter seu generaliter; nam interdictum locale prohibet in loco celebrationem divinorum officiorum, exceptis specialiter in jure expressis: atqui ordinatio est divinum officium quod nullibi invenitur in jure exceptum a generali prohibitione interdicti localis, praesertim cum ordinatio non sit sacramentum necessarium ad salutem (2). Utrum et quatenus celebrans divina in loco interdicto, e. g. conferens ordines, contrahat

(1) Hallier, p. III, sect. VII, cap. II, art. II, § III, n. 10, sequi.

(2) Pirhing, I, XI, n. 77; Schmalz., n. 20.

CAPUT II. — DE TEMPORE ET LOCO SACRAE ORDINATIONIS 53
irregularitatem ex delicto, trademus in *cap. III*, ubi de irregularitatibus.

§ 1. — *Disciplina Ecclesiae Latinae circa locum ordinationis pro prima tonsura et minoribus ordinibus.*

91. Prima tonsura et ordines minores in Ecclesia Latina conferri possunt quocumque loco ex praescripto Pontificalis Romani in rubrica generali, *De ordinibus conferendis*, et deinde in rubrica, *De clerico faciendo*. Proinde necesse non est ut eae promotiones fiant in ecclesia cathedrali, aut in alia ecclesia, spectante populo et clero; sed fieri possunt etiam in domo episcopali, aut in quovis alio loco etiam cultui non destinato, honesto tamen ac decenti (1). Sane cum ii gradus extra Missarum solemniam conferri valeant, non apparet ratio qua in ecclesia necessario conferri debeant. Congruit antiqua disciplina Romanae saltem Ecclesiae juxta quam infra diaconatum solus acolythus et subdiaconus in loco sacro infra Missarum solemniam ordinabantur (n. 50, 58).

92. Quaeritur utrum prima tonsura et minores ordines conferri valeant in aliena dioecesi sine expressa Ordinarii loci licentia. Ut haec quaestio intelligatur, recolimus Conc. Trid., *sess. VI, cap. V, de ref.*, prohibere: « Nulli episcopo liceat cujusvis privilegii praetextu pontificalia in alterius dioecesi exercere, nisi de Ordinarii loci expressa licentia et in personas eidem Ordinario subjectas tantum; si secus factum fuerit, episcopus ab exercitio pontificalium, et sic ordinati ab executione ordinum sint ipso jure suspensi ». Ex his ultimis verbis satis apparet Tridentinum ad ordinationem praesertim suo decreto respicere. Quaestio igitur proposita huc redit, utrum conferre primam tonsuram et minores ordines sit pontificalia exercere, necne.

93. Jam vero plures censent in collatione tum primae tonsurae, tum ordinum minorum pontificalia exerceri, quia exercetur actus pontifici reservatus (2). Inter hos emi-

(1) Pirhing, I, XI, n. 76; Barbosa, *De off. et pot. ep.*, alleg. XI, n. 20; Schmalz., I, XI, n. 17.

(2) Pirhing, I, XI, n. 77; Schmalz., n. 18; Grandclaude, I, XI, sect. II, § 2 in fine; Navarrus, V, XII; Icard, *Prael. juris can.*, n. 329.

net Benedictus XIV in epistola *Ad audientiam*, 15 febr. 1753, ubi sub *n.* 8 haec habet: « In collatione tonsurae et ordinum minorum pontificalia exerceri... inficiari nemo potest, quemadmodum diligenter advertit Thesaurus in suo tractatu, *De poenis eccles.*, p. 2, v. *Episcopus*, cap. 4, n. 3, ubi recte observat pontificalium nomine ad effectum de quo nunc agimus, venire non modo quorumvis ordinum etiam minorum collationem, sed etiam consecrationem vasorum ecclesiae et virginum et chrismatis, nec non sacramenti confirmationis ministrationem, ac indumentorum ac corporalium benedictionem; hoc uno interjecto discrimine inter collationem ordinum et reliquos praememoratos actus, quod episcopus ordines conferens extra propriam dioecesim absque Ordinarii loci licentia suspensionis poenam... ipso jure incurrit; at reliquos recensitos actus exercendo, eidem poenae nequaquam subjicitur, quum lex non adsit quae eam ferat, quamvis caeteroquin praemissa agens peccati reus fiat ».

94. E contrario alii putant *pontificalia exerceri* quidem in collatione ordinum minorum, quia, ut supra dictum est, tunc exercetur actus pontifici reservatus; non vero in initiatione primae tonsurae, quia haec exercetur sine insignibus pontificalibus, et ideo in ea non exercetur actus pontificalis (1). « Ratio, ait S. Alph., VI, n. 756, quia cum sit sententia communior et probabilior inter theologos quod tonsura non sit ordo, ideo bene potest et solet conferri privatim sine pontificalibus... ».

95. Nos in primis putamus distinctionem inter initiationem clericalem et collationem ordinum minorum omni carere fundamento in subjecta materia. Nam utraque est actus reservatus pontifici, utraque fieri potest cum vel sine apparatu pontificali seu omnibus insignibus pontificalibus, quae sunt mitra, baculus pastoralis, et pallium. Scilicet ad normam Romani Pontificalis in rubrica generali, *De ordinibus conferendis* ab initio, episcopus in ordinatione generali celebrans Missam pontificalem debet esse indutus om-

(1) Salm., VIII, IV, n. 76; Scavini, III, n. 621; Giraldi, II, sect. 24, not. 2, cum Van-Espen et cardinali De Luca; Diana, p. 4, tom. 4, cap. 143.

nibus insignibus pontificalibus, ut patet; item conferens ordines sacros in ordinatione particulari in Missa privata; tandem conferens privatim tonsuram aut minores ordines, potest sumere omnia insignia pontificalia sive in Missa sive extra Missam, sed sufficit etiam quod habeat stolam supra rochetum vel supra superpelliceum (si sit regularis) et mitram simplicem. Igitur tum initiationi clericali, tum collationi minorum ordinum eadem solutio conveniat necesse est (1).

96. Haec autem solutio pendet ex sensu vocabuli *pontificalia*. Si enim cum Thesauro nomine *pontificalium* intelligis actus pontifici reservatos, patet manifeste episcopum *exercere pontificalia* dum tonsuram et minores ordines confert; ideoque id non posse in aliena dioecesi sine expressa licentia Ordinarii loci. At vero ille sensus vocabuli *pontificalia* non est necessarius nec obvius; et longe melius, juxta communem acceptionem hujus vocabuli, alii nomine *pontificalium* significari volunt sacras functiones cum apparatu pontificali, seu cum omnibus insignibus pontificalibus (2). Unde juxta hunc sensum episcopus conferens tonsuram aut minores ordines *exercet pontificalia*, si illos gradus confert indutus omnibus insignibus pontificalibus; *non exercet pontificalia*, si illos confert indutus simpliciter stola supra rochetum vel supra superpelliceum, et mitra simplici. Proinde tonsuram et minores ordines primo modo conferre in aliena dioecesi sine expressa licentia Ordinarii, prohibetur ex relato decreto Tridentino; non vero eosdem gradus conferre altero modo, ita ut talis collatio fieri valeat *ubicumque et quocumque in loco*, ut ait Pontificale Romanum, etiam sine licentia Ordinarii loci. Saltem haec doctrina est valde probabilis, et ideo eam in praxi sequi possumus tuta conscientia et sine periculo contrahendi suspensionem.

Neque obstat auctoritas Benedicti XIV in verbis supra relatis. Nam Benedictus XIV in hac epistola docet episcopos suburbicarios in Urbe commorantes non posse suis subditis

(1) Hallier, p. III, sect. VI, cap. I, art. I, § I.

(2) D'Annibale, I, § 381, citans Filliuccium.

dioecesium suburbicariarum ordines conferre, obstante tum citato decreto Tridentino, tum Alexandro VII in const. *Apostolica sollicitudo*: in fine autem animadvertit episcopos suburbicarios posse conferre primam tonsuram, quia Alexander VII, *l. c.*, loquitur de *ordinibus*. Unde sequitur Benedictum XIV non insistere in decreto Tridentino juxta interpretationem Thesauri, quae et tonsuram et ordines quoscumque excluderet.

97. Porro Ordinarius loci qui expressam licentiam episcopo alieno concedit exercendi pontificalia in propria dioecesi, ex declaratione S. C. C. apud Hallier, *p. III, sect. VI, cap. I, art. I, § I, n. 3 et 4*, non est abbas quasi-nullius pro suo territorio et ecclesia, nec abbas simpliciter pro sua ecclesia, nec archiepiscopus, patriarcha aut primas etiam pro ecclesia sibi immediate subjecta in aliena dioecesi, nec vicarius generalis sine mandato speciali; sed est episcopus, sede plena, et capitulum ac deinde vicarius capitularis sede vacante, pro dioecesi; est abbas vere nullius pro suo territorio; episcopus loci (aut capitulum ac vicarius capitularis) simul et superior regularis pro abbacia quasi nullius, aut pro abbacia simpliciter seu pro ecclesia regulari (1). Quamquam vero Conc. Trid., *l. c.*, permittat episcopo cum expressa licentia Ordinarii loci pontificalia in aliena dioecesi exercere *in personas eidem Ordinario subjectas tantum*, tamen hic rigor fuit deinde a S. C. C. temperatus, quae apud Benedictum XIV, *l. c.*, n. 6, pluries rescripsit episcopum ex expressa Ordinarii licentia posse in aliena dioecesi exercere pontificalia tum in personas eidem Ordinario subjectas, tum in personas sibimet subjectas, tum tandem in personas subjectas aliis episcopis habentes eorundem episcoporum dimissorias.

§ 2. — *Pro ordinibus majoribus.*

98. « Ordinationes sacrorum ordinum, ait Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. VIII, de ref.*, statutis a jure temporibus

(1) Phillips, I, § 49.

ac in cathedrali ecclesia, vocatis praesentibusque ad id ecclesiae canonicis, publice celebrentur; si autem in alio dioecesis loco, praesente clero loci, dignior, quantum fieri poterit, ecclesia semper adeatur » Necesse est ut in explanando hoc Tridentino decreto nonnihil immoremur.

99. In primis episcopus ordines sacros conferre debet *in propria dioecesi*, et in dioecesi aliena conferre non potest sine expressa Ordinarii loci licentia; quod ex dictis *n. 92 sequ.* clarissime patet in omnium sententia. Quinam vero hanc licentiam dare possit, vide *n. 97*.

100. Praeterea ex relatis Conc. Trid. verbis episcopus in suae dioecesis *ecclesia cathedrali* ordines sacros conferre debet: quod est antiquae disciplinae consentaneum. At vero « ex mitiori interpretatione apud omnes recepta non prohibetur episcopus quin, justa aliqua suadente causa, possit aliquos privatim in episcopii sacello majoribus ordinibus initiare », ait Benedictus XIV, *l. c.*, n. 18, ac proinde a fortiori particulares ordinationes in sacris celebrare poterit in alia publica ecclesia praeter cathedralem (1). Ratio est quia Conc. Trid., *l. c.*, juxta nonnullos loquitur de ordinationibus generalibus (2), vel potius quia ita usus invaluit (3). Praeterea ipsae ordinationes generales ex aliqua justa causa iudicio episcopi fieri possunt in aliqua ecclesia digniori sive intra sive extra civitatem episcopalem; atque hoc sensu intelligi debet responsio S. R. C., 16 Sept. 1737, declarantis non licere episcopo ordinationes extra ecclesiam cathedralem peragere, nempe sine aliqua justa causa. Nam decretum Tridentinum ita fuit consuetudine temperatum, ut licet communiter ordinationes generales fieri debeant in cathedrali ecclesia, episcopus tamen possit ob causam rationabilem aliam quoque seligere ecclesiam (4). Imo Hallier, *l. c.*, non

(1) S. Alph., VI, n. 798; Scavini, III, n. 621, qui ait ita declaravisse S. C. EE. et RR.

(2) Ben. XIV, *l. c.*; Fagnanus, *Comm. cap. 1, De simonia*, n. 45; Monacelli, *tom. I, tit. III, form. I, n. 3*.

(3) Hallier, *p. III, sect. VI, cap. II, art. I, n. 4*; S. Alph., *l. c.*; Pirhing, I, XI, n. 76, citans Henriquez.

(4) Schmalz., I, XI, n. 17; S. Alph., VI, n. 98; Icard, *Prael. juris can.*, n. 329.

immerito animadvertit in vastis dioecesisibus nonnumquam etiam expedire « ut ordinationes in celebrioribus locis dioeceseos publice celebrentur, (dummodo rarius id contingat), quod ab itineris labore ordinandi releventur, et praesertim ut populus, ab episcopali civitate dissitus, solatio aliquo afficiatur, et ad clericorum reverentiam ex solemnitate ordinationis excitetur ». Romae statutis jure temporibus Cardinalis Urbis Vicarius (vel ejus Vicesgerens) ordinationes generales peragit in Basilica Lateranensi tantum; sed extra tempora ordinat sive in sua capella privata sive in alia ecclesia pro suo arbitrio (1). In ecclesia autem regulari exempta, etsi sit in sua dioecesi, episcopus nequit sine consensu superioris ejusdem exercere pontificalia, ut decisum a S. C. C. referunt Armendaris et Farinaccius apud Hallier, *l. c.*, *cap. I, art. I, § V, n. 12*, et consequenter nequit etiam ordinationes in sacris habere.

101. Quod si episcopus praeest duabus dioecesisibus non extinctive unitis, attendi debet responsio ejusdem S. C. C. in *Viterbiensi et Tuscanensi*, 11 Jan. 1783. Nam ad dubium tertio loco propositum: « An ab episcopo peragenda sint in civitate Tuscanensi pontificalia, ordinationes et consecrationes sanctorum oleorum saltem alternative »; S. C. respondit: « Arbitrio et prudentiae episcopi, et ad mentem; mens est quod scribatur episcopo decere interdum aliquas functiones pontificales peragere in cathedrali Tuscanensi ».

102. Ulterius in ecclesia cathedrali ordinationes in sacris fieri debent *ad altare majus*, nisi obsit rationabilis causa arbitrio episcopi, vocatis praesentibusque ad id canonicis seu clero ecclesiae. Haec declarant pro generalibus ordinationibus responsiones S. C. C. in *Giennensi*. Nam propositis dubiis:

« 1° An episcopus Giennensis vigore dispositionis sac. Conc. Trid. *sess. 23, de ref., cap. 8*, et constitutionis s. m. Innocentii XIII incipientis *Apostolici ministerii*, et alterius SSmi Domini nostri illius confirmatoriae, possit vel debeat temporibus a jure statutis celebrare functionem ordinum

(1) Honorante, *cap. I, not. II*.

generalium ad altare majus ecclesiae cathedralis. Et quatenus affirmative;

» 2° An occasione praedicta possit ibidem pontificaliter celebrare Missam conventualem ad sabbatum designatam, loco illius quae celebrari a capitulo deberet, cum assistentia omnium praebendatorum et aliorum de choro. Et quatenus negative;

» 3° An ob dictam functionem ordinationum, in praedicto altari explendam, possit cogere capitulum ut horam consuetam pro horis canonicis et Missa conventuali anticipet vel postponat, ita tamen ut ultra horas debitas neutra ex dictis functionibus protendatur.

» 4° An possit celebrare dictam functionem ordinationis ad altare majus, non obstante quod, juxta consuetudinem vigentem in omnibus cathedralibus in Hispaniarum regnis, ad altare majus adsit tabernaculum, in quo asservatur sanctissimum eucharistiae sacramentum. Et quatenus negative;

» 5° An possit compellere capitulum et canonicos, ut pro explenda ordinatione aliisque functionibus pontificalibus transportari faciant sanctissimum eucharistiae sacramentum ad aliud altare ecclesiae.

» 6° An possit episcopus impediri quominus in dicto altari solemnem et generalem ordinationem faciat sub praetextu consuetudinis, ex quo numquam in dicto altari per episcopum facta sit celebratio ordinum. Et quatenus affirmative;

» 7° An episcopus teneatur praedictam functionem explere in aliqua ex capellis ecclesiae; et, quatenus capellae non sint capaces, teneatur illam explere in sacristia. Et quatenus affirmative;

» 8° An in hoc casu possit episcopus capitulum cogere ut anticipet vel postponat horam consuetam pro horis canonicis celebrandis, ne celebratio ordinum chorum impediatur, vel chorus ipsam ordinum celebrationem.

» 9° An episcopus ad formam supradictae conciliaris dispositionis, sive ordinationem celebret ad altare majus ante vel post horarum celebrationem, sive ad aliquam ex capellis, sive in sacristia cathedralis, possit cogere integrum capitu-

lum et omnes canonicos ad assistendum functioni ordinationis generalis, et quibus poenis: seu potius contentus esse debeat assistentia illorum qui in functionibus pontificalibus eidem episcopo ex praescripto caeremonialis, vel ex consuetudine ecclesiae assistere debent.

» 10° An episcopo accedenti ad ecclesiam cathedralem pro explenda solemniori ordinatione, vel pro interessentia divinis officiis, vel aliis quibusvis functionibus, sive associetur a toto capitulo, sive a solis duobus deputatis, debeat parari nedum faldistorium seu genuflexorium in loco ubi episcopus functionem facere, seu eidem assistere debet, verum etiam aliud simile, etsi diversum in apparatu, ut, antequam ad sedem suam accedat, orare possit ad tabernaculum sanctissimi sacramenti; vel saltem, loco faldistorii seu genuflexorii, parari debeat pulvinar cum tapeto, super quo orare possit; seu potius servanda veniat consuetudo, praesertim si sit immemorabilis, juxta quam episcopo ad ecclesiam accedenti nec faldistorium nec pulvinar parari solet, super quo episcopus oret, antequam ad locum suum accedat ».

S. C. die 2 Aug. 1727 reposuit:

« Ad 1um: Posse et debere, nisi adsit rationabilis causa arbitrio episcopi judicanda.

» Ad 2um: Affirmative.

» Ad 3um: Posse, dummodo non excedat spatium unius horae ultra horas consuetas.

» Ad 4um et 5um: Servetur Caeremoniale.

» Ad 6um et 7um: Satis provisum in primo.

» Ad 8um: Satis provisum in tertio.

» Ad 9um: Dilata.

» Ad 10um: Servetur Caeremoniale episcoporum, *lib. I, cap. XII* ».

Rursus propositis dubiis die 19 Jun. 1728, S. C. reposuit:

« Ad 2um: In decisis juxta resolutionem noni dubii.

» Ad 3um: Praevio recessu a decisis, arbitrio et prudentiae Ordinarii.

» Ad 9um: Posse cogi juris remediis integrum capitulum, una cum omnibus de clero cathedralis, ut assistat episcopo

solemnem cum cantu Missam ordinationis ad altare majus celebranti, et ad mentem ».

Mens vero erat quod « quando episcopus velit sacram ordinationem celebrare cum solemniori pontificali in cantu, debet esse ad altare majus et cum assistentia diaconi et subdiaconi et capituli et omnium de choro, ut in sabbato sancto disponit Caeremoniale episcoporum, Missa tunc deserviente pro conventuali. Extra hunc casum totum capitulum non teneri illi assistere, sed sufficere assistentiam et praesentiam duorum saltem canonicorum ».

Hanc responsionem eadem S. C. deinde confirmavit in *Alatrino*, 20 Aug. 1785. Nam propositis dubiis: « 1° An episcopo Alatrino generalem ordinationem statutis a jure temporibus in cathedrali ecclesia habenti canonici omnes adesse teneantur, non obstante privilegio alternativae. Et quatenus affirmative; 2° An renuentes coerceri possint poena pecuniaria et spiritali ». Responsum fuit: « Ad 1um affirmative et detur decretum in *Giennensi, celebrationis ordinum*, et amplius. Ad 2um affirmative pro poena pecuniaria tantum arbitrio episcopi ».

103. Quoad hanc assistentiam capituli episcopo ordinationi prae oculis habendum est generale decretum Conc. Trid., *sess. XXIV, cap. XII, de ref.*: « Omnes (de capitulo)... compellantur episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti assistere et inservire ». Hoc decretum valet quoque si episcopus pontificalia exercet in alia civitatis vel suburbii ecclesia praeter cathedralem; potest scilicet cogere capitulum cathedrale ut sibi assistat et inserviat, etsi illa ecclesia sit collegiata et dignitates ac canonicos habeat, dummodo ecclesia cathedralis ministris omnibus non destituatur, debitoque cultu et officio non careat. Non valet vero hoc decretum, si episcopus pontificalia exercet in ecclesia extra civitatem episcopalem et suburbium. His autem positis, ex responsione S. C. C. in *Giennensi* ad 9um dubium cum subsequenti mentis expositione, patet num et quando totum capitulum vel duo saltem canonici assistere et inservire debeant episcopo facienti ordinationes sive generales sive particulares, sive in statutis jure temporibus, sive ex

tra tempora. Modus assistendi et inserviendi determinatur in Caeremoniali episcoporum.

104. Tandem ordinationes in sacris publice celebrandae sunt. Veteres canones et patres passim inculcant, ex traditione apostolica, *Act. VI*, ordinationes in gradibus hierarchicis faciendas esse coram populo, exclusis tantum catechumenis (1), tum quia populus interpellabatur et testimonium ferre debebat de promovendi idoneitate, et etiam hodie interpellatur, etsi pro forma tantum, de qua re fusius alias; tum quia eae ordinationes maxime spectant ad populum, qui ordinatis honorem et obedientiam debet, ac proinde congruum est ut ii sub illius oculis promoveantur. Solum tempore persecutionum istae ordinationes fiebant in privatis domibus minori, quo fieri poterat, apparatu, ne frequentior fidelium conventus ipsorum latebras detegeret et persecutionem auferet. Subdiaconatus antiquitus conferebatur privatim (*n. 58*); sed postquam inter majores ordines relatus fuit, statutum est, ut et ipse publice daretur. Conc. Trid. in relato decreto hanc disciplinam confirmans vult ordinationes in sacris publice celebrari in cathedrali ecclesia aut in alia ecclesia digniori; sed jam diximus *n. 100* hoc decretum ex contraria consuetudine fuisse temperatum.

§ 3. — *Pro consecratione episcopali.*

105. Conc. Trid., *sess. XXIII, cap. II, de ref.*, statuit: « Consecratio vero, si extra curiam Romanam fiat, in ecclesia ad quam promoti fuerint aut in provincia, si commode fieri poterit, celebretur ». Haec de episcopis cum dioecesi statuta sunt, et cohaerent antiquae disciplinae. *Ut plurimum* enim electio novi episcopi ejusdemque subsequens consecratio fiebat in ipsa ecclesia ad quam novus episcopus promotus erat; metropolitanus scilicet et episcopi suffraganei, si vacabat ecclesia suffraganea, suffraganei episcopi, si vacabat ecclesia metropolitana, accede-

(1) Concilium Laodicenum, *can. V.*

bant ad ecclesiam vacantem, et, facta novi episcopi legitima electione, ipsum in ecclesia consecrabant. *Ut plurimum*, inquam; nam electus in episcopum in provincia Romana confirmabatur et deinde consecrabatur Romae ab ipsomet R. P. Etiam in provincia Mediolanensi suffraganeus consecrabatur Mediolani; archiepiscopus vero Mediolanensis consecrabatur ab episcopo Aquilejensi, ac vice versa, in civitate consecrandi. Tandem concilium Totolanum IV reliquit arbitrio archiepiscopi determinare locum consecrationis suffraganei (1).

106. Nostris diebus decretum Tridentinum non semper servatur, ita ut consecrationem etiam extra provinciam novus episcopus nonnumquam recipiat. Nam si consecratio fieri debet extra Urbem, in ipsa bulla promotionis in Consistorio datur facultas consecrandi novum episcopum: *Cuiusque quem maluisset, catholico antistiti gratiam et communionem Sedis Apostolicae habenti*; et in vim hujus facultatis novus episcopus a quocumque antistite catholico consecrationem petere et recipere potest. Sed de hoc fusius *in cap. V*, ubi de ministro sacrae ordinationis.

107. Tandem electus in R. P., si characterem episcopalem non habet, ordinatur et consecratur in altari confessionis Basilicae Vaticanae reservato consecrationi R. P. (2), si electio in Urbe facta est; secus ordinatur aut consecratur in ecclesia cathedrali aut in alia digniori. Post consecrationem locum habet caeremonia coronationis. Pontifex qui primus coronatus fuit, videtur fuisse Leo III an. 795 in Basilica Vaticana. S. Nicolaus I coronatus fuit an. 858 coram imperatore Ludovico II in Basilica Lateranensi; sed deinde constans usus fuit ut caeremonia coronationis perageretur in Basilica Vaticana; ex qua novus Pontifex solemnissimo equitatu pergebat ad Basilicam Lateranensem, cujus possessionem sumebat (3).

(1) Duchesne, *Origines du culte chrétien*, chap. X, § 4.

(2) Moroni, *vol. XVI*, pag. 306.

(3) Moroni, *vol. XVII*, pag. 206.